

Byggnadsminnesförklaring av Remsle 13:64, fd Kungliga Norrlands Trängregementes kasernetablissemang, T3, Sollefteå församling, Sollefteå kommun

Länsstyrelsen i Västernorrlands län förklarar med stöd av 3 kap 1§ och 7§ lagen (SFS 1988:950) om kulturminnen m m att Remsle 13:64, fd T3, Sollefteå församling i Sollefteå kommun, har övergått till att bli byggnadsminne enligt detta kapitel.

SKYDDSFÖRESKRIFTER

1. De på bifogade situationsplan med kryss markerade och med 1, 2, 3, 4, 6, 8, 10, 14, 15, 16, 17, 22 (utom norra tillbyggnaden), 24 och 43 numrerade byggnaderna, får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnaderna nr 14 och 17 får ingrepp inte göras i stommar, ursprunglig planlösning eller äldre fast inredning.
3. Samtliga byggnader skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras med traditionella byggnadsmaterial och metoder på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
4. Det på situationsplanen med särskild linje markerade området skall hållas i ett sådant skick att dess utseende och karaktär inte förvanskas. Området får bli inte byggas ytterligare eller planteras med träd. Grusbeläggningen inom området skall bevaras.
5. Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid med skyddsföreskrifterna.

I de fall exteriöra åtgärder planeras på icke byggnadsminnesförklarade byggnader inom skyddsområdet skall samråd ske med länsantikvarien.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Fastigheten förklarades 1993-04-29 i regeringsbeslut nr 9 för statligt byggnadsminne. Härvid fastställdes också de av riksantikvarieämbetet utarbetade skyddsföreskrifterna för byggnaden.

Enligt avtal mellan Staten och Sollefteå kommun övergick fastigheten 1994-11-08 med full äganderätt till Sollefteå kommun. För ändamålet har ett av kommunen helägt bolag, Sollefteåförvaltaren AB, bildats. Enligt 3 kap 1§ lagen (SFS 1988:950) om kulturminnen skall ett statligt byggnadsminne som övergår till annan ägare än staten därmed utgöra ett byggnadsminne enligt denna lag. Länsstyrelsen skall enligt 3 kap 7§ samma lag i sådant fall utfärda förklaring om detta.

HISTORIK OCH BESKRIVNING

Efter Napoleonkrigen uppstod tanken att man i Sverige skulle införa ett centralförsvar där man inte längre skulle möta fienden vid gränsen utan längre in i landet, där fiendens operationer med hänsyn till de förlängda underhållsvägarna så småningom skulle förlora sin styrka. Intresset för ett försvar utmed gränserna tog åter fart under 1840-talet, men inte förrän 1892 - då en ny härordning tillkom - satsade man på försvar av hela landet och en utökad värnplikt. Ett anfall mot Gotland, Mälardalen och Norrland ansågs som det troligaste.

Genom 1892-års härordning beslutades att ytterligare 2 trängbataljoner skulle skapas och komplettera de 2 föregående, Svea trängbataljon, bildad 1885 och då förlagd vid Marieberg utanför Stockholm, senare till Örebro, samt Göta trängbataljon på Karlsborg, som etablerats 1891, och sedermera förlades till Skövde. Dessa trängtrupper bestod av alla de fordon med tillhörande personal och materiel, som en armé behövde för att fortskaffa sina förnödenheter och tillgodose sina behov, även inbegripande sjukvårdsutrustning. Efter 1892 fördubblades deras antal genom den södra bataljonen, först kallad Vendes bataljon, senare Skånska bataljonen, som förlades till Hässleholm, och den norra, vilken etablerades i Sollefteå under namnet av Norrlands trängbataljon.

Sollefteå municipalsamhälle erbjöd staten att förlägga trängbataljonen till ett par jordbruksfastigheter vid Remsle mo intill Ångermanälvens norra strand, och genom ett beslut den 17 september 1893 överlämnades 57 hektar och 3 ar kostnadsfritt till staten under förutsättning att Norrlands trängbataljon verkligen lokaliserades till Sollefteå.

1892 års härordning innebar också att värnpliktsutbildningen blev både längre och bredare till sitt innehåll. Permanenta förläggningsbyggnader, sk kaserner, krävdes. Fram till mitten av 1800-talet hade det funnits kaserner endast i garnisonsstäderna och som fredsförläggningar i fästningarna, men nu krävdes det även inom de nyetablerade trängbataljonerna. För Sollefteås räkning äskades 370 000 kronor till uppförande av kanslihus, kasernbyggnad (senare A-kasern), matinrättning (senare lektionssal), barackbyggnad (senare D-kasern), excersishus (senare gymnastiksal) samt verkstadsbyggnad, förrådsbyggnad och 3 uthusbyggnader. Då riksdagen ansåg förslaget för dyrt sänkte man anslaget till 340 000 kronor. Kommunen köpte istället in 5 äldre byggnader för inkvartering av manskapsmarketenteri samt skräddare, skomakare och verkstäder. Det nya etablissemnet togs i bruk 1898. Ritningarna till samtliga nya byggnader utfördes till största delen av arkitekt Erik Josephson.

Ett nytt härordningsbeslut år 1901 medförde en utökning av såväl personal som hästar. En ny kasern uppfördes och togs i bruk 1906 (B-kasern). Dessutom uppfördes västra vinterstallet. 1928 infördes motordrift och varmgarage och verkstäder uppfördes. Kraven på ökade förläggningstrymmen möttes med ny kasern (C-kasern) 1941, samt ett antal nya baracker, vilka placerades på nipan och fick namnet Nipbyn. Den är numera riven. Nytt sjukhus och excersishus byggdes 1944-45. En ny matinrättning

stod klar 1954 och ännu en ny kasern togs i bruk 1959-60 (E-kasern). 1976 öppnades ett övningsfält för skjututbildning, ABC-övningar och förläggingsövningar, i anslutning till etablissemnet.

Följande byggnader ingår i byggnadsminnet:

Kanslihuset (by1) uppfördes 1895-97 i 2 våningar samt inredd vind med en frontespis i vardera väderstreck. Stommen är i tegel med utvändig puts, sadeltaket inklusive frontespistaken är belagda med falsad skivplåt.

Förvaltningsbyggnaden (by2), eg. den ursprungliga A-kasernen, byggdes vid samma tid i 2 våningar samt inredd vind. Byggnaden uppfördes med tegelstomme och putsade fasader, sadeltaket belagt med falsad skivplåt. Kasernen har formen av en typisk offentlig institutionsbyggnad från 1800-talet med ett betonat centralparti och två framspringande flygelvolymmer. Huvudentréns centrala läge betonas av en i takfoten uppskjutande klockkupa helt inklädd i plåt. Vindsvåningen bildar en slags attikvåning i flygeldelarna. Byggnaden kännetecknas av en antydd klassicism genom hörnlisener, som delvis är rusticerade, attikvåningens gavelfrononer, liksom klockbyggnadens frontontak.

Lektionssalsbyggnaderna (by 3 och 4), utgörs dels av en äldre, mindre mangårdsbyggnad, uppförd för kakelugnsmakare A Öhman i 1 ½ våningar i timmer med utvändig träpanel och sadeltak belagt med falsad plåt, och inköpt av Sollefteå kommun för etableringen 1895, samt den ursprungliga matsalsinrättningen uppförd i ett plan 1897 med trästomme och utvändig stående resp. liggande panel med karaktäristisk rutinklädnad och färgsättning, samt sadeltak belagt med falsad skivplåt.

Livsmedelsförrådet (by 6) uppfördes 1936 i 2 våningar med betongstomme, utvändig ståpende locklistpanel samt sadeltak belagt med falsad skivplåt.

D-kasernen (by 8), uppfördes 1897 som bevaringsbarack i ett och ett halvt plan med stomme av timmer och samma utvändiga panellösning, färgsättning och takmaterial som matsalsinrättningen (by 4).

Förrådet (by10) uppfördes liksom föregående kasern år 1897 i 2½ plans höjd med resvirkesstomme och har numera korrugerad galvaniserad plåt som fasadmaterial, sadeltaket är belagt med falsad skivplåt.

Plutonsförrådet (by 14) byggdes 1903 i 1½ plan som vinterstall med likadan utformning som byggnaderna 4 och 8. Övnings- och vårdhallen (by 15), ursprungligen uppförd som ridhus, och garaget (by 16), ursprungligen uppförd som vinterstall i 1½plan, tillkom bägge år 1897 med samma exteriöra utformning i trä som byggnaderna 4, 8 och 14. Gymnastikbyggnaden (by 17), som är högre än de föregående, tillkom också 1897 och med likartad utformning i trä.

Mobserviceförrådet (by 22) uppfördes 1897 i ett plan med frilagd stomme av tegel, samt sadeltak belagt med falsad skivplåt. Dess norra tillbyggnad i samma skala, men med slätputsad fasad, ingår ej i byggnadsminnet.

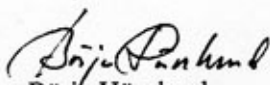
B-kasernen (by 24) uppfördes 1906 i 2 våningar samt inredd vind med tegelstomme och utvändigt putsade fasader med inspiration från arkitekten Carl Hårlemans 1700-

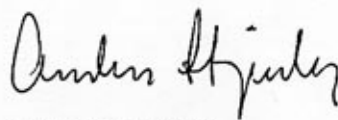
tals utformning av byggnader med offentlig eller ståndsmässig karaktär. Kasernutformningen är dessutom en typlösning som förekom med olika våningsantal i samband med den stora utbyggnaden efter 1901 års härordning.

Arbetslokalen för hantverkare (by 43) uppfördes 1929 i 1½ plan med tegelstomme och utvändigt slätputsade fasader samt sadeltak belagt med falsad skivplåt. Byggnadens uppförandetid ligger i skarven mellan 20-talets klassicism och 30-talets funkis, vilket spåras i utformningen av densamma.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Börje Hörnlund jämte ledamöterna Stig Andersson, Ingvar Byström, Ivan Enström, Anders Kempe, Elvy Söderström, Jan-Erik Ågren, Kenneth Westberg, och Elisabeth Lassen; samt suppleanterna Håkan Höglin, Inger Eriksson, Hjärdis Höglund, Ann-Marie Lööf Rimbe, Jan Sjödin och Inger Svanberg.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Leif Byman, länsantikvarie Inger Lilliequist, samt antikvarie Anders Stjernberg, föredragande.

Börje Hörnlund

Anders Stjernberg

Kopia till:

Sollefteå kommun, Sollefteåförvaltaren AB, Djupövägen 11, 881 80 Sollefteå
Riksantikvarieämbetet, kulturmiljöavdelningen
Länsmuseet-Västernorrland
Stadsbyggnadsnämnden, Sollefteå kommun
PE
RäE, jur sek

För åtgärder enligt 3 kap 8§ kulturminneslagen

Inskrivningsmyndigheten vid ~~Sundsvalls tingsrätt, Box 467, 851 06 Sundsvall~~
Sollefteå tingsrätt
Överlantmätarmyndigheten i Västernorrlands län, Box 154, 871 23 Härnösand